

II. Faktory ovlivňující rozhodnutí o ukončení pracovní aktivity

Hranice pro odchod do starobního důchodu v ČR má rozhodující vliv na ukončení veškerých pracovních aktivit a výrazně se projevuje i v pozdějším ukončení aktivity mužů. Podle výsledků standardní části VŠPS jsou ve skupině 50-54 let rozdíly v podílu mužů a žen s ukončenou veškerou aktivitou včetně neaktivních, kteří nebyli předmětem šetření AHM, poměrně nízký (muži 10,2 %, ženy 14,1 %). Radikálně však roste neaktivita na trhu práce ve skupině 55-59 letých žen, když téměř polovina žen již žádnou činnost na trhu práce nevyvíjela, zatímco u mužů dosáhl podíl neaktivních málo přes 16 % dané věkové skupiny. Je však třeba mít na zřeteli, že chování velké části žen je ovlivněno dalšími sociálními faktory, jako např. péče o vnoučata, využívání souběhu pobírání důchodů apod. Vliv zákonné úpravy odchodu do důchodu se pak promítá do prudkého růstu podílu neaktivních mužů ve věku 60-64 let, a to téměř na 63 % celé pětileté skupiny a u žen se blíží hranici 90 % (86,4 %). Rozdíl mezi muži a ženami v nejstarší sledované skupině 65-69 let je pak již podstatně menší.

Při hodnocení je proto vhodné z logických důvodů posuzovat zvlášť skupinu padesátníků a šedesátníků. Skupina **50-59 letých** představuje mimořádně významnou věkovou skupinu jak z hlediska demografického, tak i z hlediska ekonomického a sociálního. V roce 2006 bylo v ČR v tomto věku 1 550,5 tis. osob, což je pro srovnání téměř o 60 tis. více než počet všech dětí v předprodukčním věku 0-14 let. Z nich pracovalo 1 132,0 tis. osob (rozdíl proti údajům AHM 2006 je v tom, že v aktivních na trhu práce jsou v AHM zahrnuty i případy osob bez zaměstnání, které však chtějí v budoucnu pracovat) a tento počet představuje téměř čtvrtinu (23,4 %) všech pracujících v republice.

Názor na ukončení ekonomické aktivity se v obou pětiletých skupinách padesátníků 50-54 resp. 55-59 let příliš neliší. Svou aktivitu chce většina z nich ukončit ve věku 60-64 let (57,9 % ve skupině 50-54 let a 58,5 % ve skupině 55-59 let), do šedesáti let ji hodlá ukončit 21-24 % respondentů a přibližně každý pátý by chtěl pracovat buď nejméně do 65 let nebo co nejdéle či nemá konkrétní představu o době definitivního odchodu do důchodu.

V této skupině významně ovlivňuje představy mužů a žen současná legislativa o jejich definitivním odchodu do důchodu. Více než 71 % činných mužů předpokládá, že by skončili s prací v rozmezí 60-64 let a prakticky každý čtvrtý by rád pracoval nejméně do 65 let či nemá konkrétní představu o ukončení své aktivity.

Naprosto odlišná situace je u ekonomicky aktivních žen ve věku 50-59 let. Téměř každá druhá uvažuje o ukončení pracovních aktivit do 60 let (srovnej s muži, kde odchod před dosažením 60 let předpokládá pouze 3-4 % všech pracujících mužů padesátníků). Podíl žen, které předpokládají odchod z trhu práce ve věku 60-64 let dosáhl v pětileté skupině 50-54 letých 44,0 % a ve skupině 55-59 letých žen 37,9 %. Ochotu pracovat alespoň do 65 let nebo co nejdéle nebo bez konkrétní představy vyjádřilo pouze 10 resp. 15 % ekonomicky aktivních žen v těchto pětiletých skupinách.

Z objektivních důvodů byla situace odlišná ve skupině **šedesátníků**. Jednak v ní pracovalo podstatně méně respondentů a jednak ti, kteří ještě pracovali, hodlali v daleko větší míře pracovat delší dobu. Čtvrtina aktivních 65-69 letých by ráda pracovala co nejdéle. Tento názor projevil jak muži tak ženy. Je však třeba mít na zřeteli, že počet aktivních 65-69 letých byl relativně malý, dosahoval za obě pohlaví pouze 40 tis. osob.

Výsledky šetření tak názorně odrážejí současnou situaci vyplývající ze zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. V roce 2006 byla věková hranice odchodu do starobního důchodu u mužů 61 let + 6 nebo 8 měsíců, u žen byla diferencovaná podle počtu vychovaných dětí od 55 let + 8 měsíců do 59 let + 8 měsíců.

Tab. 3: Předpokládaná doba ukončení veškerých aktivit na trhu práce podle věkových skupin

Věková skupina	Celkem	Termín ukončení aktivity v letech					
		-60	60-64	65+	co nejdéle	nemá představu	ostatní + nezjištěno
Celkem v tis.							
50-69 let	1399,5	274,6	767,2	196,6	81,1	75,1	4,9
50-54 let	676,0	162,3	391,5	55,5	24,4	40,2	2,2
55-59 let	530,8	112,3	310,5	55,5	27,1	23,1	2,3
60-64 let	152,5	-	65,2	60,0	19,8	7,4	-
65-69 let	40,1	-	-	25,6	9,8	4,4	0,4
Celkem v %							
50-69 let	100,0	19,6	54,8	14,0	5,8	5,4	0,3
50-54 let	100,0	24,0	57,9	8,2	3,6	5,9	0,3
55-59 let	100,0	21,2	58,5	10,4	5,1	4,3	0,4
60-64 let	100,0	-	42,8	39,4	13,0	4,9	-
65-69 let	100,0	-	-	63,8	24,5	10,9	0,9
Muži v %							
50-69 let	100,0	2,9	66,3	18,4	6,4	5,5	0,4
50-54 let	100,0	3,0	71,5	13,9	4,8	6,5	0,3
55-59 let	100,0	4,0	72,3	13,1	5,1	5,0	0,5
60-64 let	100,0	-	47,7	37,6	11,8	2,8	-
65-69 let	100,0	-	-	65,7	24,0	9,3	1,0
Ženy v %							
50-69 let	100,0	41,4	39,8	8,3	5,0	5,2	0,3
50-54 let	100,0	45,5	44,0	2,4	2,4	5,4	0,3
55-59 let	100,0	46,8	37,9	6,4	5,2	3,3	0,4
60-64 let	100,0	-	30,7	43,7	15,8	9,8	-
65-69 let	100,0	-	-	60,6	25,2	13,4	0,9

Dalším faktorem, ovlivňujícím rozhodování o ukončení pracovní činnosti respondenta, je **odvětvová příslušnost jeho pracoviště**. Rozdíly mezi kategoriemi odvětví jsou značné. Na jedné straně jsou odvětví, kde podíl osob, které jsou v současné době aktivní na trhu práce a které by chtěly pracovat co nejdéle nebo nejméně do 65 let, dosahuje maximálně 10-17 % ze skupiny 50-69 letých pracujících. Všechna tato odvětví náležejí do primárního a sekundárního sektoru. K nim lze přiřadit i odvětví doprava, skladování a spoje s podílem necelých 18 % aktivních 50-69 letých, uvažujících o práci po dosažení 65 let nebo by chtěli pracovat co nejdéle. V těchto údajích nejsou přitom zahrnuty odpovědi pracujících nebo dříve pracujících, kteří nemají konkrétní představu o ukončení své činnosti.

Po nich následují odvětví s podílem osob ochotných pracovat alespoň do 65 let nebo co nejdéle, ve kterých se hodnota tohoto podílu pohybuje v intervalu od 19 do 24 % všech pracujících ve věku 50-69 let. Do nich patří stavebnictví a velká terciární odvětví jako obchod, ubytování a stravování, veřejná správa, vzdělávání a zdravotnictví.

Nejvyšší podíl osob ochotných pracovat i po 65 letech nebo co nejdéle je v odvětvích terciárního sektoru finanční zprostředkování a hlavně v kategorii činnosti v oblasti nemovitostí, podnikatelské činnosti a v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách, ve kterých dosahuje podíl těchto osob třetinu všech pracujících ve věku 50-69 let.

Tab. 4: Podíl pracujících ve věku 50-69 let podle předpokládané doby ukončení ekonomické aktivity a odvětví činnosti

v %

Kategorie odvětví	Celkem	Termín ukončení aktivity v letech			
		-59	60-64	65+ a co nejpozději	nemá konkrétní představu + nezjištěno
Celkem ¹⁾	100,0	19,6	54,8	19,8	5,7
z toho:					
Zemědělství, myslivost, lesnictví	A 100,0	19,1	58,2	16,7	6,0
Těžba nerostných surovin	C 100,0	23,2	65,9	10,9	0,0
Zpracovatelský průmysl	D 100,0	20,4	61,4	13,9	4,3
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	E 100,0	11,2	69,9	10,4	8,5
Stavebnictví	F 100,0	4,1	66,4	23,7	5,9
Obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	G 100,0	23,3	49,2	23,2	4,2
Ubytování a stravování	H 100,0	23,3	45,6	20,3	10,8
Doprava, skladování a spoje	I 100,0	14,4	61,6	17,9	6,1
Finanční zprostředkování	J 100,0	20,7	42,2	26,6	10,5
Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelská činnost	K 100,0	10,2	45,9	35,4	8,4
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	L 100,0	19,5	52,7	19,7	8,1
Vzdělávání	M 100,0	24,9	48,9	22,7	3,5
Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	N 100,0	29,2	45,3	19,9	5,6
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	O 100,0	15,7	44,1	32,9	7,3

¹⁾ včetně nepracujících, uvažujících o pracovní aktivitě v budoucnu

Nadprůměrnou intenzitu pracovní činnosti mužů i žen v porovnání s průměrnou celkovou mužskou či ženskou aktivitou i po dosažení 65 let lze očekávat ve všech uvedených odvětvích terciárního sektoru a ve stavebnictví a navíc i v dalších kategoriích odvětví terciárního sektoru ve vzdělávání a zdravotnictví, u mužů ještě ve veřejné správě a ubytování a stravování.

S výjimkou pracujících ve školství, zdravotnictví a ve veřejné správě se vesměs jedná o kategorie odvětví s vysokým podílem podnikatelů na celkové zaměstnanosti. To dokumentuje tabulka rozdělení odvětví činnosti respondentů podle podílu podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků na celkové zaměstnanosti v odvětví; roční průměr podílu podnikatelského sektoru na celkové zaměstnanosti v ČR dosáhl v roce 2006 16,2 %. Je zřejmé, že **postavení v zaměstnání** je dalším významným faktorem, ovlivňujícím ochotu a potřebu pracovat ve vyšším věku, což jistě souvisí s otázkou sociálního zabezpečení a s razantní změnou sociální situace podnikatelů po ukončení jejich ekonomicky aktivního života.

Tab. 5: Podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti v odvětví v roce 2006 podle kategorie odvětví

Podprůměrný podíl		Nadprůměrný podíl	
kategorie odvětví	%	kategorie odvětví	%
Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezpečení	1,7	Zemědělství, myslivost, lesnictví	19,5
Těžba nerostných surovin	2,8	Ubytování a stravování	20,5
Vzdělávání	3,3	Finanční zprostředkování	22,6
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	4,5	Obchod, opr. motor. vozidel a spotř. zboží	23,8
Zpracovatelský průmysl	7,8	Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	28,9
Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	9,5	Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	35,8
Doprava, skladování a spoje	14,1	Stavebnictví	36,1

Zatímco mezi 50-69 letými zaměstnanci a členy produkčních družstev uvažuje o pokračování v činnosti po 65 letech nebo co nejdéle pouze každý šestý zaměstnanec (16,2 %), dosahuje podíl těchto osob ve skupině podnikatelů vč. pomáhajících rodinných příslušníků téměř dvou pětín (38,1 %)! Přitom údaje za skupinu pracujících na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců) a skupinu zaměstnavatelů se výrazněji neliší. Přes všechny rozdíly v intenzitě zaměstnanosti mužů a žen, vyplývající v první řadě z legislativních norem, je možné demonstrovat vliv postavení v zaměstnání na rozhodování o délce pracovní činnosti na příkladu skupiny mužů zaměstnanců a žen podnikatelek. Z výsledků AHM vyplývá, že podíl 50-69 letých podnikatelek, uvažujících v pokračování aktivity i po 65 letech nebo co nejdéle (28,0 %) podstatně převyšuje obdobný podíl zaměstnanců mužů (20,5 %). Při tomto porovnání je však nutné akceptovat skutečnost, že i když podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti 50-69 letých je vyšší než v mladších věkových skupinách (vliv např. soukromých zemědělců, maloobchodníků), je absolutní počet podnikatelů podstatně nižší než počet zaměstnanců. V konkrétním případě počet zaměstnanců mužů převyšuje počet žen podnikatelek v této cílové skupině téměř 8x a počet podnikatelů mužů 3,5x.

Tab. 6: Podíl pracujících ve věku 50-69 let podle předpokládané doby ukončení ekonomické aktivity a postavení v zaměstnání

Postavení v zaměstnání	v %					
	Celkem		Muži		Ženy	
	-64 let	65+ let a co nejdéle	-64 let	65+ let a co nejdéle	-64 let	65+ let a co nejdéle
Celkem 50-69 ¹⁾	74,4	19,8	69,3	24,9	81,2	13,3
zaměstnanecký sektor	78,5	16,2	74,2	20,4	83,5	11,2
zaměstnanci	78,5	16,2	74,2	20,5	83,5	11,2
členové produkčních družstev	83,0	.	77,0	.	93,3	.
podnikatelský sektor	54,8	38,1	50,9	42,4	63,6	28,0
podnikatelé se zaměstnanci	55,2	38,3	49,8	43,9	69,2	23,9
podnikatelé bez zaměstnanců	54,3	38,3	51,3	41,8	62,1	29,2
pomáhající rodinní příslušníci	58,5	33,6	60,8	39,2	58,1	32,5

¹⁾ včetně nepracujících, uvažujících o pracovní aktivitě v budoucnu

Jak již bylo uvedeno, ochota pracovat po dosažení 65 let nebo co nejdéle, je typická pro stavebnictví (a rybolov, kde byl ovšem počet oslovených respondentů velmi nízký), pro většinu odvětví terciárního sektoru a dále pro podnikatele. Konkrétnější představu o těchto osobách lze získat z posouzení jejich **klasifikace zaměstnání (KZAM)**.

Metodická poznámka: řada osob, zejména podnikatelů se zaměstnanci, vykonává ve svém zaměstnání souběžně řídicí a organizační činnost a zároveň další odbornou činnost. Pokud pracovník má hlavně řídicí úkoly a tyto úkoly převládají nad ostatními odbornými činnostmi, pak bude klasifikován ve třídě 1. Vždy záleží na názoru respondenta. Pokud jde o rozlišení hlavních tříd 2-vědeckých a odborných duševních pracovníků a 3-technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků, pak hlavní třída 2 zahrnuje zaměstnání zpravidla vyžadující vysokoškolské vzdělání a hlavní třída 3 obvykle zaměstnání vyžadující úplné střední vzdělání.

Nejvyšší podíl 50-69 letých respondentů, kteří by rádi pracovali i po dosažení 65 let nebo co nejdéle, byl v hlavní třídě 1-zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci, kam patří i velká část podnikatelů se zaměstnanci. Jejich podíl (37,6 %) ze všech 50-69 letých pracujících v této hlavní třídě zaměstnání byl téměř

dvojnásobný proti republikovému průměru. Vysoká ochota pracovat ve vyšším věku je i mezi vědeckými a odbornými duševními pracovníky, kde podíl těchto osob přesáhl více než třetinu ze všech oslovených respondentů dané hlavní třídy zaměstnání (34,1 %). Z valné části se jedná o pracovníky s vysokoškolským vzděláním nebo absolventy VOŠ. Přibližně na republikové úrovni se pohyboval podíl osob uvažujících pracovat i po dosažení 65 let nebo co nejdéle v hlavních třídách techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci, dále kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech a do určité míry překvapivě i pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. V této skupině má podstatný vliv na úvahy o pozdějším ukončení činnosti potřeba alespoň minimálního ekonomického zabezpečení na odpočinku.

Další hlavní třídy zaměstnání jsou již hluboko pod republikovým průměrem. Podíl pracujících uvažujících o jakémkoliv činnosti i po dovršení 65 let nebo co nejdéle byl nejnižší v hlavní třídě obsluha strojů a zařízení (pouze 11 % by chtělo pracovat ve vyšším věku), přičemž tuto minimální ochotu projevili muži i ženy. Zřídka uvažují o zaměstnání i ve vyšším věku nižší administrativní pracovníci, provozní pracovníci ve službách a obchodu, řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři. Vesměs se jedná o skupiny pracujících, kde rozdíl mezi současnou výdělkovou úrovní a výší starobního důchodu je relativně nižší. Tato skutečnost se však může negativně projevit v tom, že naše republika se vyznačuje vysokým podílem zaměstnanosti v sekundárním sektoru, zvláště v průmyslu a odchod starších pracovníků nemusí být dostatečně nahrazen příchozem kvalifikovaných pracovníků v mladším věku. Situace může být o to horší, že údaje za hlavní třídu 7-řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři zahrnují i značnou část podnikatelů ve stavebnictví a ti, jak již bylo uvedeno, uvažují o pozdějším ukončení činnosti na trhu práce.

Tab. 7: Podíl pracujících ve věku 50-69 let podle předpokládané doby ukončení ekonomické aktivity a klasifikace zaměstnání

Hlavní třída KZAM	v %					
	Celkem		Muži		Ženy	
	-64 let	65+ let a co nejdéle	-64 let	65+ let a co nejdéle	-64 let	65+ let a co nejdéle
Celkem 50-69 ¹⁾	74,4	19,8	69,3	24,9	81,2	13,3
z toho:						
1-Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	54,6	37,6	50,5	42,1	67,4	23,7
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	57,8	34,1	42,1	47,3	72,2	22,1
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci (včetně příbuzných oborů)	72,9	20,4	63,7	30,0	81,1	12,0
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	78,4	14,2	67,6	28,0	81,4	10,4
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	78,7	15,8	67,9	25,7	82,7	12,2
6-Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (včetně příbuzných oborů)	73,4	20,8	63,2	31,8	88,7	4,7
7-Řemeslníci a kvalif.výrobci,zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení)	80,5	15,4	79,4	16,2	90,2	8,2
8-Obsluha strojů a zařízení	85,7	11,0	82,2	14,1	95,7	1,9
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	76,4	19,1	73,4	21,4	78,5	17,5

¹⁾ včetně nepracujících, uvažujících o pracovní aktivitě v budoucnu

Z hlediska pracujících mužů a žen se nejvyšší ochota déle pracovat projevuje u obou pohlaví shodně mezi vedoucími a řídicími pracovníky a mezi vědeckými a odbornými duševními pracovníky. Je příznačné, že se v těchto hlavních třídách častěji než v jiných zaměstnáních vyskytuje odpověď respondenta, že nemá žádnou konkrétní představu o ukončení svých pracovních aktivit. Lze proto oprávněně předpokládat, že tito respondenti budou často pracovat i ve vyšším věku. Rozdíly v představách o definitivním odchodu na odpočinek podle klasifikace zaměstnání respondentů jsou mimořádně velké a druh vykonávaného zaměstnání je tak spolu s věkem, pohlavím, postavením v zaměstnání a odvětvovou klasifikací činnosti dalším faktorem podstatně ovlivňujícím rozhodování respondentů o odchodu na odpočinek. I když v rámci

VŠPS se nezjišťují údaje o příjmech respondentů, prodloužení aktivní činnosti přímo souvisí s výší jejich výdělku.

Ve Statistické ročence ČSÚ jsou každoročně zveřejňovány mediány hrubých měsíčních mezd a průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle hlavních tříd KZAM. Údaje za podnikatelskou sféru jsou přebírány z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV) Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a údaje za nepodnikatelskou sféru jsou přebírány z Informačního systému o platu (ISP) Ministerstva financí ČR.

Medián představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení. To znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián. Pro porovnání výdělkové úrovně je proto vhodnější používat medián než průměrnou hodnotu mzdy, protože eliminuje dopad mimořádně vysokých či nízkých výdělků v dané kategorii. Pro porovnání byla využita data za rok 2005, údaje za rok 2006 budou zveřejněny v publikaci Struktura mezd zaměstnanců v roce 2006 v červenci 2007.

Tab. 8: Mediány hrubých měsíčních mezd podle hlavních tříd KZAM v roce 2005

v Kč

Hlavní třída KZAM	Celkem	Muži	Ženy
Celkem	18 589	20 265	16 443
1-Zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	32 429	36 561	25 187
2-Vědečtí a odborní duševní pracovníci	24 366	28 391	22 483
3-Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci (včetně příbuzných oborů)	21 174	24 774	18 941
4-Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	16 175	18 464	15 576
5-Provozní pracovníci ve službách a obchodě	12 034	14 636	11 298
6-Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (včetně příbuzných oborů)	13 007	13 786	12 086
7-Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení)	17 045	18 033	12 399
8-Obsluha strojů a zařízení	17 059	18 324	13 925
9-Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	11 298	13 267	10 064

Rozdíly v nabídce zaměstnání ve struktuře pracovních příležitostí podle požadované klasifikace zaměstnání, odvětvové příslušnosti a postavení v zaměstnání mají značné **regionální dopady**. Zatímco v hlavním městě činila míra zaměstnanosti 15+ letých (počet pracujících k počtu bydlících obyvatel daného věku) v roce 2006 60,3 %, pohybovala se v ostatních krajích mezi 52,2 % v Ústeckém kraji do 57,1 % ve Středočeském kraji. Nejnižší míru zaměstnanosti dlouhodobě vykazuje Moravskoslezský kraj, kde dosáhla míra zaměstnanosti v minulém roce pouze 50,5 %. Tato diference mezi Prahou a dalšími regiony se projevila jak u mužů, tak i u žen. Podrobnější údaje jsou uvedeny v publikaci Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil.

Ekonomické podmínky spolu s dalšími aspekty, jako např. u žen možnost odchodu do důchodu diferencovaně podle počtu vychovaných dětí a především zdravotní stav obyvatelstva se projevují v odlišných názorech populace jednotlivých krajů na termín definitivního ukončení pracovní činnosti. I když se jedná o subjektivní názory respondentů, je markantní velký rozdíl ve srovnatelných skupinách respondentů mezi Prahou a ostatními kraji republiky.

Zatímco v hlavním městě uvažuje o ukončení pracovní aktivity do 64 let pouze o něco více než polovina všech pracujících respondentů ve věku 50-69 let, v ostatních krajích se s výjimkou Středočeského kraje a Královhradeckého kraje pohyboval tento podíl v rozmezí o 75,3 % v Libereckém a Plzeňském kraji až do 87,8 % v Karlovarském kraji. Názory respondentů ve Středočeském kraji, kde hodlají ukončit své zaměstnání do 64 let jen dvě třetiny respondentů z cílové skupiny, jsou ovlivněny prohlubující se interakcí s ekonomikou hlavního města. Záporné saldo dojízděky vesměs ve prospěch Prahy dosáhlo ve středočeském regionu ve čtvrtém čtvrtletí 2006 více než 64 tis. osob a v okresech sousedících s Prahou naopak nejrychleji

roste aktivní saldo migrace hlavně díky změně trvalého bydliště pražských podnikatelů a zaměstnanců. V tomto případě platí, že podíl osob, které neměly konkrétní představu o definitivním odchodu z trhu práce je nejvyšší v Praze, Středočeském a Královéhradeckém kraji.

Tab. 9: Podíl aktivních na trhu práce ve věku 50-69 let podle předpokládané doby ukončení ekonomické aktivity a krajů

Kraje	v %					
	Celkem		Muži		Ženy	
	-64	65+ a co nejdéle	-64	65+ a co nejdéle	-64	65+ a co nejdéle
Celkem 50-69	74,4	19,8	69,3	24,9	81,2	13,3
z toho:						
Hl. m. Praha	51,5	35,7	39,4	46,7	65,6	23,0
Středočeský	66,3	18,8	59,7	26,2	75,3	8,7
Jihočeský	85,5	13,1	83,7	15,6	88,1	9,5
Plzeňský	75,3	22,1	68,2	29,5	85,3	11,5
Karlovarský	87,8	12,2	85,0	15,0	91,6	8,4
Ústecký	79,3	19,4	75,4	23,2	84,4	14,5
Liberecký	75,3	15,7	73,8	17,2	77,4	13,5
Královéhradecký	69,4	20,5	62,6	25,0	77,8	15,0
Pardubický	84,2	15,6	81,6	18,0	87,8	12,2
Vysočina	82,5	17,5	79,7	20,3	86,6	13,4
Jihomoravský	76,5	20,8	70,6	26,5	84,1	13,5
Olomoucký	83,2	11,9	77,5	16,8	90,5	5,5
Zlínský	81,3	17,2	77,4	20,2	86,3	13,2
Moravskoslezský	85,7	12,8	84,5	14,5	87,1	10,7

Podrobnější údaje o struktuře pracujících v jednotlivých krajích podle klasifikace zaměstnání jsou uvedeny v tabulkové příloze. Proti původním předpokladům bylo upuštěno od publikování podrobnějšího členění podle odvětví činnosti za všech čtrnáct krajů, protože v řadě regionů velká část hodnot nedosáhla stanoveného limitu pro zveřejnění (viz. technické poznámky v úvodu). Proto byla zařazena následující kapitola porovnávající údaje v základním třídění za tři velké kraje – Prahu, Ústecký a Moravskoslezský kraj, ve kterých většina hodnot stanovené kritérium splňuje.